

INTRODUCERE

Începînd din ultimele decenii ale secolului trecut și pînă în zilele noastre, într-o perioadă de timp care însumează aproximativ 100 ani, cercetări sistematice sau descoperiri întîmplătoare au prilejuit o apreciabilă acumulare de material faptic asupra manifestării fenomenului Noua pe teritoriul României. Contribuții edificatoare la cunoașterea evoluției istorice a zonelor carpato-dunărene între finele sec. XIV și începuturile sec. XII î.e.n., aceste mărturii alcătuiesc totuși un ansamblu destul de lacunar, deocamdată, pentru a satisfac exigențele unei monografii. Exprimîndu-ne această rezervă — fără a minimaliza valoarea fondului documentar obținut pînă în prezent — avem în vedere însă, în primul rînd, scopul suprem pe care, actualul stadiu de dezvoltare al științelor sociale, îl încredințează arheologiei epocii străvechi : extinderea viziunii istorice în adîncurile trecutului către originile omenirii. În virtutea acestui imperativ, monografiei arheologice îi revine sarcina să reliefeze la dimensiunile reale fiecare din trăsăturile care, în totalitatea lor, definesc fenomenul istoric.

Privită în conexiunea celor două coordonate specifice — evoluția în timp și dispersiunea în spațiu — ca fenomen istoric, studiul unei culturi arheologice înglobează o problemă din cele mai complexe : de la traiul cotidian la universul spiritual al omului epocii respective, de la tipul antropologic la precizarea caracterului etnic, afectînd aspecte din cele mai dificile de ordin social, economic, tehnic, lingvistic, etnogenetic, etc. Soluționarea acestor multiple probleme, implicînd gama integrală de manifestare a creației umane, pe o anumită arie și într-un cadru cronologic determinat — constituind structura morfologiei arheologice — este condiționată de împlinirea unei acumulări cantitative suficiente pentru a argumenta incontestabil imaginea fidelă și completă a fenomenului în cauză.

Relevînd aceste principii elementare, distanța care ne separă actualmente de realizarea unei monografii consacrate culturii Noua apare cu atît mai evidentă. În acest sens, cîteva exemple sînt grăitoare.

De la bun început atragem atenția asupra caracterului neuniform al cercetărilor, cu o accentuată diferență de intensitate de la o zonă la alta. În general, cercetarea așezărilor, exceptînd doar unele cazuri, nu a depășit cu mult limitele unui sondaj. Remarcăm o intensitate mai mare în cercetarea așezărilor din Moldova ; în ceea ce privește această zonă, menționăm, în primul rînd așezarea de la Gîrbovăt (a cărei cercetare însumează cca. 2/5 din întreaga suprafață), urmată la o anumită distanță de obiectivele de la Corlăteni, Trușești, Lichitișeni, Andrieșeni, Larga Jijia, Piatra Neamț, Valea Lupului, Tăvădărăști, Barboasa și Cavadinești. În schimb, în zona podișului transilvănean, deși ilustrate prin relativ numeroase obiective ca, Apahida, Nicoleni, Simionești, Rotbav, Feldioara și Peteni, cercetările de abia satisfac exigențele unor sondaje. Incomparabil mai restrîns, indicînd un stadiu cu totul incipient, s-a manifestat cercetarea în zona faciesului Noua-Coslogeni (cîmpia munteană și Dobrogea) limitîndu-ne la sondajele — cu rezultate edificatoare, după părerea noastră — de la Ulmi și Coslogeni.

Aceiași neuniformitate de investigare în teren caracterizează și cea de a doua categorie de obiective pe care o constituie necropolele. Spre deosebire de așezări, menționăm totuși

că în acest domeniu dispunem de o necropolă cercetată integral, aceea de la Trușești, din Moldova. Urmează apoi seria necropolelor cercetate parțial, dar într-un stadiu avansat, reprezentată prin obiectivele de la Balintești, Probota și Doina, din Moldova, de la Cluj Morești și Teaca-Archiud, mai recent, din Transilvania. În sfârșit, mai trebuie să adăugăm aici câteva obiective, afectate de o cercetare mult mai limitată, ca acelea de la Săbăoani și Căbești, din Moldova, de la Teiuș, Apahida și Casolț, din Transilvania, ilustrate prin descoperirea în fiecare caz a unui număr variind între 2 și 10 morminte. Subliniem că în ceea ce privește zona meridională, cîmpia munteană și Dobrogea, săpăturile n-au afectat încă nici o necropolă din aria Noua-Coslogeni.

Prezentarea acestui succint bilanț subliniază cu atît mai mult că întocmirea unei monografii este condiționată de o consistentă amplificare a bazei documentare existente prin cercetarea integrală, în viitor, a 4-5 așezări și a unui număr cel puțin egal de necropole – ambele categorii de obiective repartizate proporțional pe zonele ariei Noua – la care s-ar adăuga, pentru verificare, o serie de săpături mai limitate. Bineînțeles că acest fond va trebui să includă și cea de a treia sursă de informare, deosebit de prețioasă, pe care o formează depozitele și descoperirile izolate de obiecte de bronz.

Dacă actualul stadiu de cercetare nu permite realizarea unei monografii, în schimb materialul faptic acumulat de-a lungul unui secol de investigație asigură o sensibilă pătrundere în structura culturii Noua, relevîndu-i valoarea ca fenomen istoric. Nu este vorba numai de cunoașterea anumitor zone carpato-dunărene în etapa finală a epocii bronzului. Prin specificul său, fenomenul Noua se situează printre exemplele cele mai concludente asupra rolului primordial pe care, spațiul carpato-dunărean l-a deținut în cadrul unor evenimente cruciale afectînd prin amploarea lor întreaga Europă de sud-est. Arie de contact și interferență a marilor curenți etnico-culturale originare din direcții opuse, acest spațiu, gravitînd în jurul citadelei naturale a Carpaților, formează punctul nodal de la care pornesc firele diriguitoare pentru înțelegerea veridică a sensului unor fenomene cu implicații pe zone din cele mai vaste.

În scopul precizării caracterului și locului fenomenului Noua într-un context mai larg, sînt oportune câteva considerațiuni dintre cele mai generale.

Actualmente constituie o realitate – pe care progresul cercetărilor o confirmă adăugîndu-i mereu noi detalii – faptul că la sfîrșitul bronzului mijlociu (respectiv către finele sec. XIV), întreg edificiul etnico-cultural dintre Dunărea superioară și stepele Volgăi, pe de o parte, bazinul Vistulei superioare și zonele sud-balcanice, pe de alta, este supus unor adînci prefaceri. Elementele dinamizante ale acestor perturbări sînt reeprezentate de două curenți venind din direcții diametral-opuse : un curent **est-european, de factură srubno-Hvalinsk, originar din stepele Volgăi** – cu eventuale implicații pînă în Siberia occidentală – celălalt, **central-european ilustrat prin mormintele tumulare (Hügelgräber)**. Evoluînd convergent, unul față de celălalt – respectiv dinspre est spre vest și de la vest la est și sud-est – cele două curenți se confruntă în spațiul carpato-dunărean, Carpații Apuseni cu bazinele mijlocii ale Someșului și Mureșului constituind una din zonele de contact și interferență. În afară de podișul transilvănean și Moldova, curentul srubno-Hvalinsk cuprinde partea răsăriteană a cîmpiei muntene și Dobrogea ; de asemenea n-ar fi exclusă extinderea sa mai departe, spre sud, peste întreaga zonă vest-pontică, ipoteză în sprijinul căreia ar pleda unele indicii destul de semnificative.

De altfel, fără a abate firul discuției noastre, este necesar totuși să remarcăm că perturbările ce caracterizează bronzul târziu de pe imensa arie la care ne referim, reeditează, de fapt, bineînțeles la alte dimensiuni, un proces desfășurat anterior (în cazul perioadei de trecere de la neolitic la epoca bronzului) cu deosebire că atunci zona de baraj dintre cele două curente opuse (respectiv **Glokenbeker și morminte tumulare est-europene**) se plasă mult spre vest de centrul zonelor carpato-dunărene, pe Dunărea mijlocie.

Pătrunderea curentelor **srubno-Hvalinsk și Hügelgräber** în ariile amintite — respectiv zonele nord-pontice și carpato-dunărene, în primul caz, zonele carpato-adriatice, în al doilea caz — determină o reacție a fondului cultural local. Această confruntare dintre autohton și alohton determină un proces ale cărui consecințe se concretizează prin apariția pe arii mari a unor complexe culturale relativ uniformizate, de o pregnantă individualitate care deși legate de tradițiile locale respective, prezintă totuși ipostaze deosebite față de perioada anterioară.

Astfel, se definește, în ultimă analiză, esența însăși a bronzului târziu sud-est european.

Dacă avem în vedere particularitățile acestui ansamblu de fenomene, confruntarea și totodată conexiunea lor la un moment dat, în ciuda cauzelor inițiale atât de depărtate spațial una de alta, este evident că **preliminariilor continentale ale marilor migrații egeice** trebuie să li se acorde o accepțiune mai largă. Depășind limitele unui fenomen specific central — european cu oarecare implicații doar în anumite zone carpato-dunărene, este vorba de un proces de o mare complexitate structurală a cărui manifestare cuprinde întreaga arie dintre Dunărea superioară și stepele Volgăi. În acest angrenaj, fenomenul Noua se individualizează cu aspectul regional, sub care ni se înfățișează din punct de vedere cultural-arheologic, preliminariile continentale ale marilor migrații egeice, în zonele centrale și răsăritene carpato-dunărene.

Prin poziția sa geografică, cultura Noua include, către periferia occidentală a ariei sale, zona de contact și interferență dintre cele două mari curente dinamizante (respectiv central și est european), cauzele fundamentale, de fapt, ale acestor "preliminarii". Ea joacă rolul unei verigi centrale în relațiile marilor centre metalurgice ale vremii : Europa centrală, Caucazul și Uralul. În acest sens, prin valoarea datelor sale stratigrafice, ea asigură posibilitatea stabilirii sincronismelor între etapele bronzului centralo-european și carpato-dunărean cu acelea corespunzătoare din zonele Europei răsăritene sau eventual chiar Siberiei occidentale. De asemenea, fenomenul Noua constituie o componentă a cuplului avînd ca rezultată definitivarea ethnos-ului tracic.

Integrată în problematica preliminariilor continentale ale marilor migrații egeice, studierea culturii Noua evidențiază totodată contribuția valoroasă a școlii arheologice românești, în acest domeniu. Dacă cercetarea în teren a obiectivelor Noua nu a afectat în egală măsură toate zonele ariei sale, trebuie să atragem atenția, în schimb, că interpretarea materialului faptic are la bază echilibrul constant dintre cele două surse de informare : așezări și necropole. Astfel, s-a acordat prioritate deosebită așezărilor, obiective care, prin natura lor — reflectînd complexitatea vieții cotidiene — oferă o mare varietate documentară, prilejuind, în același timp, precizarea succesiunii stratigrafice. Permanenta confruntare a acestor date cu acelea provenind din cercetarea necropolelor și cu depozitele de bronzuri — cea de a treia sursă documentară — a înlesnit realizarea unui eșafodaj stratigrafic servind ca reper pentru cadrul cronologic și sensul unor fenomene desfășurate pe zone destul de îndepărtate. Fără a cita prea multe exemple, este suficient să menționăm, corecțiile privind

cadrul cronologic și limitele de penetrare spre vest și sud-vest ale migrației srubno-Hvalinsk precum și rectificările asupra cadrului cronologic și structurii culturilor bronzului târziu nord-pontic. Același reper stratigrafic ar putea constitui baza de plecare pentru precizarea semnificației anumitor elemente ale bronzului târziu est-balcanic, aflat deocamdată într-un stadiu cu totul incipient de cercetare. În sfârșit, cunoașterea evoluției stratigrafice și a trăsăturilor specifice culturii Noua a pus în adevărata sa lumină originea și caracterul; manifestării hallstattiene în întreg spațiul carpato-dunărean, înlesnind totodată, explicarea sensului componente iraniene din structura **ethnos**-ului tracic.

Prin complexitatea problemelor sale, depășind limitele zonele carpato-dunărene, cultura Noua ilustrează nu numai un crîmpei din evoluția istorică a teritoriului României ci constituie, în același timp, un fenomen de istorie universală. Cercetările din țara noastră, în acest domeniu, se înscriu așadar, în rîndul contribuțiilor românești la rezolvarea unor importante probleme de istorie străveche a Europei de sud-est. În aceeași sferă de preocupare se integrează asamblarea materialului documentar asupra manifestării fenomenului Noua pe teritoriul României, pe care îl prezentăm în cadrul lucrării noastre.

De altfel, împlinirea unui asemenea **corpus** corespunde dezideratelor majore ale istoriografiei epocii străvechi. În decursul anilor, și mai ales în ultimul sfert de veac, extinderea fără precedent a cercetărilor, intensificarea activității muzeistice ca și volumul mare de lucrări – necesitate de numeroasele construcții de interes obștesc – au determinat, în consecință, descoperirea unor imense cantități de materiale arheologice. Dispersat în colecțiile muzeelor, ale institutelor de cercetare sau catedrelor universitare, muzee școlare sau colecții particulare, valorificarea acestui impresionant fond documentar este imperios reclamată de necesitatea reconstituirii, în toate detaliile posibile, a adevărilor istorice din adîncurile milenilor ce preced pragul civilizației umane. În acest scop, se impune și pentru perioada străveche realizarea unor instrumente de lucru – similare colecțiilor de documente privind epocile istorice mai apropiate. Evident că în cazul nostru, ținînd seama de particularitatea documentelor perioadei străvechi, ca și de specificul epocii ca atare, criteriul cel mai indicat ar fi asamblarea pe culturi. Un asemenea edificiu documentar, de o largă circulație în țară și în străinătate, ar constitui un instrument de lucru destul de solid pentru studiile de sinteză la nivelul exigențelor istoriografiei contemporane.

*

În sensul considerațiilor exprimate pînă aici, vom face în continuare unele precizări asupra structurii **corpus-ului obiectivelor culturii Noua pe teritoriul României**.

Acest ansamblu documentar însumează rezultatele unui secol de cercetări și descoperiri; începînd din anii 1870-71, de cînd datează după cîte se pare prima semnalare care ar putea fi atribuită culturii Noua, conform informațiilor consemnate în arhivele muzeale, pînă în 1970, inclusiv. El cuprinde numai primele două categorii de obiective : așezări și necropole. Cea de a treia categorie documentară, depozitele și descoperirile izolate de obiecte de bronz corespunzătoare, nu a fost inclusă, deoarece, prin natura sa, ea se înglobează organic într-un alt domeniu de preocupare – metalurgia bronzului din întreg spațiul carpato-dunărean în etapa BD-HaB (sec.XIII-VIII î.e.n.) făcînd, de altfel, obiectivul unei importante

lucrări a prof.M.Petrescu-Dîmbovița.

Structura **corpus**-ului nostru constă din două părți : repertoriul descoperirilor și albumul ilustrativ.

Asamblarea descoperirilor în cadrul repertoriului se grupează pe 3 capitole :

- Obiective Noua (1-612), reprezentînd zona transilvăneană, Moldova și parte din zona NE a cîmpiei muntene ;
- Obiective Noua-Coslogeni (613-646) cuprinzînd descoperirile acestui facies răspîndit în Muntenia răsăriteană și Dobrogea;
- Descoperiri funerare de caracter srbno-Hvalinsk (647-656), care atestă urme ale elementelor alochtone participante la sinteza Noua.

Asamblarea obiectivelor în cadrul fiecărui capitol s-a făcut după criteriul alfabetic, indiferent de zona geografică sau unitatea administrativă căreia aparține localitatea respectivă. În schimb, numerotarea se continuă de la un capitol la celălalt. Numărul curent al fiecărui obiectiv corespunde cu acela indicat de hartă (vezi fig.210). Pentru ușurarea identificării în dreapta fiecărui număr curent, despărțit printr-o bară oblică, s-au indicat coordonatele respective, reprezentînd caroul de pe hartă. (De exemplu: 1/N,7 ; 83/L,3)

În vederea unei eventuale identificări în teren cît mai facile posibile, am avut în vedere ca datele privind fiecare obiectiv să fie cît mai precise și succinte. În acest scop, a fost consultat materialul bibliografic, completat uneori cu informațiile consemnate în vechile inventarii sau alte documente din arhivele muzeelor (în deosebi în ceea ce privește muzeele din Transilvania în colecțiile cărora se află materiale luate în evidență ca atare încă din secolul trecut). Pentru materialul provenit din descoperiri mai recente, au fost solicitate uneori, în vederea clasificării, informațiile verbale ale autorilor respectivi. Din nefericire, nu întotdeauna strădaniile noastre au fost încununate de succes, mai ales în cazul descoperirilor făcute cu multe decenii în urmă. Aceasta explică o oarecare lipsă de uniformitate în ceea ce privește detaliile de proveniență, în sensul că datele asupra fiecărui obiectiv în parte variază de la caz la caz, uneori mai ample și mai precise, alteori însă destul de sumare și aproximative, în funcție de posibilitatea de informare disponibilă.

La fiecare localitate s-au indicat datele (numele, comuna, județul) conform reformei administrative din 1968. Pentru evitarea unor eventuale confuzii sau nedumeriri, în cazul localităților al căror nume a fost schimbat dar intrate înainte de 1968 în literatura arheologică, s-a indicat numele vechi la litera respectivă, menționîndu-se totodată și numele nou în paranteze. În cazul localităților al căror nume a suferit modificări în 1968 dar pînă atunci necunoscute în literatura de specialitate, s-a indicat numele nou la litera respectivă menționîndu-se, între paranteze, și numele vechi. De asemenea în același scop, al unei identificări cît mai facile în teren, în zonele localităților cu toponimice în limbile germană sau maghiară – fără corespondent în limba română – s-a indicat numele locului respectiv în traducerea românească, menționîndu-se, între paranteze, denumirea respectiv germană sau maghiară. De exemplu : **După grădini** (**Hinter den Gärten**) ; **Cetatea Vapa** (**Vápávára**), etc.

La descoperirile publicate s-au indicat datele bibliografice de bază ; pentru acelea inedite sau numai menționate s-au făcut precizări în sensul respectiv. Pentru obiectivele în care s-au executat săpături sau sondaje – indiferent dacă au fost sau nu publicate – s-a precizat, în limita posibilităților, suprafața cercetată efectiv (în afară de numele autorilor și

anii efectuării cercetării); aceasta pentru a permite celor interesați să-și creeze o imagine asupra intensității cercetării. De asemenea, la încheierea prezentării fiecărui obiectiv s-a precizat colecția sau colecțiile unde se aflau materialele în cauză la data întocmirii repertoriului. Numărul de inventar s-a menționat numai în cazul colecțiilor inventariate integral; în schimb, nu s-a indicat numărul de inventar pentru colecțiile inventariate parțial (adică numai câteva din elementele componente ale lotului respectiv) sau neinventariate.

În continuare, considerăm oportune câteva lămuriri asupra structurii albumului ilustrativ.

Este destul de evident faptul că inventarul culturii Noua — ca orice cultură arheologică în general — prezintă particularități diferite de la o categorie de obiective la alta. De aceea, sistematizarea materialului ilustrativ a fost concepută în sensul sugerării, la prima vedere, a trăsăturii generale: varietatea tipologică a inventarului așezărilor în contrast cu unilaterialitatea necropolelor. În consecință, s-a procedat la o grupare pe două capitole: așezări (A), fig. 1-164; necropole (N), fig. 165-209. Încheind acest album, fig. 210 ilustrează răspândirea celor 656 de obiective pe teritoriul României. Simbolurile A sau N, urmînd imediat după numărul de ordin, indică, de la prima vedere, natura inventarului din figura respectivă: așezare sau necropolă. De asemenea, în legenda figurii, la localitatea de proveniență s-au adăugat, între paranteze, și simbolurile acesteia din cadrul repertoriului (nr. crt. și coordonatele). Astfel, plecînd de la ilustrație, este facilitată identificarea, după preferință, a poziției geografice a obiectivului interesat (apelînd la harta din fig. 210) sau a condițiilor de găsire (aflat la numărul de ordine al localității respective din cadrul repertoriului).

Ținînd seama de marea varietate tipologică a inventarului așezărilor, am considerat utilă o sistematizare, după cum urmează: planuri de ansamblu de așezare și complexe de locuire (fig. 1-9); ceramica (fig. 10-94); plastica (fig. 95-97); obiecte de bronz (fig. 98-114); obiecte de os (fig. 115-157); industria litică (fig. 158-164).

Asamblarea ceramicii s-a făcut după criteriul zonal, pe localități, începînd cu podișul transilvănean (de la limita de V. a ariei Noua), continuînd cu regiunile extracarpatice ale Moldovei și apoi, în încheiere, zona meridională a Munteniei răsăritene și Dobrogei. Acest procedeu, după părerea noastră, dă posibilitatea urmării tradițiilor locale, de la o zonă la alta, ilustrînd diferența de coloratură de la un facies la altul. După același criteriu s-a realizat ilustrarea inventarului de bronz, unde spre deosebire de ceramică ar putea oarecum sugera încrucișarea, pe aceleași spații, a elementelor provenind din centrele metalurgice est-europene cu acelea est-central europene. De altfel, obiectele de bronz pe care le-am avut în vedere, provenind exclusiv din inventarul de bronzuri al culturii Noua, deoarece — marea lor majoritate constituind-o depozitele — din motivele arătate această din urmă categorie nu a fost integrată aici.

Amplourea pe care am acordat-o prelucrării osului și cornului are scopul să reliefeze, în primul rînd, una din trăsăturile fundamentale din specificul culturii Noua: deși aparține unei perioade situate la apogeul metalurgiei bronzului, prelucrarea osului și cornului joacă un rol mult prea important. Marea varietate tipologică precum și faptul că aceste elemente caracterizează în exclusivitate inventarul așezărilor ne-a determinat să adoptăm o selecționare pe tipuri. În același timp atragem atenția că este imposibil să prezentăm toate exemplarele aparținînd unor tipuri ca omoplatul crestat sau răzuitorul — cuțit din coastă de

viață, atât de frecvente și constituind o adevărată banalitate pentru cultura Noua. Pentru a sugera acest aspect am inserat omoplații crestați în cadrul ceramicii (cîte un exemplar de fiecare obiectiv reprezentat), rezervînd compartimentului ilustrativ consacrat prelucrării osului și cornului doar pe acelea cu particularități deosebite.

Același criteriu tipologic stă la baza prezentării plasticii din lut ars și a industriei litice. Numărul restrîns de figuri din structura albumului nostru (3, în primul caz, 7, în cel de al doilea), reflectă valoarea cantitativă redusă pe care cele două grupe de elemente o ocupă în cadrul inventarului Noua chiar dacă nu pot fi ignorate pentru definirea acestei culturi.

Restrîngerea tipologică sub care ni se înfățișează inventarul necropolelor este evidentă. Elementul dominant alcătuiindu-l ceramica, prezența altor elemente (ca obiecte de metal) este cu totul incidentală. De aceea, ni se pare justificată prezentarea necropolelor după același criteriu care a determinat succesiunea ilustrativă a ceramicii din așezări, pe zone, în ordine similară, pe morminte – cu întreg inventarul inclusiv acela de metal, cînd e cazul – țînînd seama de caracterul de "complex închis", al acestora din urmă. Astfel, privit în ansamblu, inventarul necropolelor apare cu atât mai pregnant în unilateralitatea sa.

Atragem atenția că prezentarea pe morminte, cu inventarul respectiv, s-a făcut numai în cazul necropolelor publicate integral (Balintești, Căbești, Teiuș), sau în curs de publicare (Proboța). Acelea însă ale căror elemente s-au consemnat dispersat doar, în diferite rapoarte preliminare, studii de sinteză, etc (Trușești, Morești, Cluj) sau rămase încă total inedite (Doina), au fost ilustrate parțial și fără a se indica în legenda figurii mormîntul din care provine vasul sau obiectul respectiv. Procedînd astfel, am avut în vedere respectarea drepturilor rezervate de publicare ale autorilor care ar urma, în viitor, să valorifice integral și în toate detaliile, aceste complexe funerare.

Pentru a încheia, atragem atenția că în grupa ilustrativă a necropolelor au fost incluse și unele morminte semnalate izolat în cadrul unor complexe de locuire Noua (ca acelea de la Gîrbăvăț și Trușești) – a căror semnificație nu este precizată deocamdată – precum și descoperirile funerare de caracter probabil srubno-Hvalinsk. În consecință pare cu atât mai justificată sistematizarea materialului la care ne referim, după cum urmează : necropole plane reprezentînd perpetuarea tradițiilor locale (N), fig. 165-205; înmormîntări semnalate în așezări (Nma), fig. 206 ; morminte tumulare de caracter eventual srubno-Hvalinsk (Ns), fig. 207-209. Și în cazul celor două din urmă subgrupe (Nma și Ns) s-a aplicat același principiu al prezentării complete a inventarului fiecărui mormînt.

* *

Detaliile explicative asupra cărora am insistat sînt animate de dorința utilizării fructuoase, a acestui instrument de lucru și în modul cel mai facil posibil. Totodată, ele sînt determinate de intenția justificării temeiniciei, îndeosebi, a structurii albumului ilustrativ în ideea că simpla parcurgere a acestui ansamblu figural ar putea sugera, cel puțin în parte, problemele pe care le implică, în actualul stadiu al cercetărilor, cultura Noua. Plecînd de la principiul conform căruia "materialul se exprimă prin sine însuși", tocmai sistematizarea sa în sensul logic al unei anumite tematici, ar constitui planul argumentării în imagini plastice paralel aceluia al teoretizării în scris.

Evident că problemele culturii Noua s-au diversificat ca rezultat al progresului pe care l-a înregistrat cercetarea. De la primele descoperiri întâmplătoare pînă la începuturile timide ale cercetării sistematice în teren, de la determinarea inițială a conceptului de **cultura Noua** la actuala accepție a noțiunii, toate acestea marchează principalele etape ale unui îndelungat proces de cunoaștere în perpetuă dezvoltare. Asupra multiplelor aspecte pe care le comportă cunoașterea fenomenului Noua, la capătul acestei îndelungate evoluții, ne vom opri în cadrul monografiei pe care ne-am propus s-o realizăm.